

10-LECIE RYNKU PRACY W WOJEWÓDZTWIE KUJAWSKO-POMORSKIM

*Konferencja „Rynek pracy w województwie kujawsko-pomorskim w latach 1999 – 2009”
Toruń, 27 października 2009 roku*

SPIS TREŚCI:

WSTĘP	1
I. EWOLUCJA PRZEPISÓW PRAWNYCH I INSTYTUCJONALNEJ OBSŁUGI RYNKU PRACY W ASPEKCIE FUNKCJONOWANIA WUP	2
II. CHARAKTERYSTYKA GOSPODARKI REGIONU	6
III. RYNEK PRACY	9
IV. FUNDUSZ PRACY I PROGRAMY FINANSOWANE Z FUNDUSZU PRACY	14
1. STRUKTURA – ZMIANY	14
2. ŚRODKI FUNDUSZU PRACY NA „AKTYWNE FORMY” PRZYPADAJĄCE NA JEDNEGO BEZROBOTNEGO	19
3. PROGRAMY FINANSOWANE Z FUNDUSZU PRACY	19
3.1. PROGRAMY KRAJOWE	19
3.2. PROGRAMY REALIZOWANE ZE ŚRODKÓW FUNDUSZU PRACY BĘDĄCYCH W DYSPOZYCJI SAMORZĄDU WOJEWÓDZTWA	21
3.3. PROGRAMY REALIZOWANE ZE ŚRODKÓW POZYSKANYCH Z 10% REZERWY MINISTRA	23
V. PROGRAMY RYNKU PRACY I ICH EWOLUCJA	27
1. PROGRAMY PRZEDAKCESYJNE	27
2. PROGRAMY WSPÓLFINANSOWANE Z FUNDUSZY STRUKTURALNYCH UNII EUROPEJSKIEJ – EUROPEJSKI FUNDUSZ SPOŁECZNY	31
VI. WSPÓLPRACA MIĘDZYNARODOWA	37
1. PROGRAM LEONARDO DA VINCI	37
2. INICJATYWA WSPÓLNOTOWA INTERREG III C POŁUDNIE	40
3. PROJEKT DELIVER „INNOWACYJNE PODEJŚCIE DO KIEROWANIA ZMIANAMI”	42
4. INICJATYWA WSPÓLNOTOWA EQUAL	43
5. UMOWA O REGIONACH BLIŹNIACZYCH	43
VII. BADANIA I ANALIZY	44
VIII. USŁUGI RYNKU PRACY	50
1. ZATRUDNIENIE OBYWATELI POLSKICH ZA GRANICĄ	50
1.1. ZATRUDNIENIE OBYWATELI POLSKICH W RAMACH UMÓW I POROZUMIEŃ MIĘDZYRZĄDOWYCH	50
1.2. INICJATYWY WOJEWÓDZKIEGO URZĘDU PRACY W TORUNIU W ZAKRESIE ZATRUDNIENIA OBYWATELI POLSKICH ZA GRANICĄ	51
2. DZIAŁALNOŚĆ AGENCJI ZATRUDNIENIA	54
3. PORADNICTWO I INFORMACJA ZAWODOWA	57
4. KOORDYNACJA SYSTEMÓW ZABEZPIECZENIA SPOŁECZNEGO	61
5. EUROPEJSKIE SŁUŻBY ZATRUDNIENIA – EURES	64
PODSUMOWANIE	69

WSTĘP

Opracowanie niniejszej publikacji wiąże się z 10-leciem zasadniczych zmian ustrojowych w publicznych służbach zatrudnienia w Polsce, których zadania na mocy ustawy kompetencyjnej z 1998 roku zostały przekazane – w zasadniczej swojej części – jednostkom samorządu terytorialnego.

Opracowanie przedstawia szeroko rozumianą problematykę rynku pracy województwa kujawsko-pomorskiego w okresie ostatnich 10 lat z uwzględnieniem ewolucji przepisów prawnych oraz instytucjonalnej obsługi rynku pracy. Publikacja zawiera między innymi opis: sytuacji na wojewódzkim rynku pracy, podejmowanych programów finansowanych z Funduszu Pracy oraz współfinansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego. Zawarto również opis realizowanej współpracy z partnerami zagranicznymi. W treści opracowania znajduje się również informacja nt. podejmowanych działań diagnostyczno-analitycznych oraz badawczych dotyczących istotnych problemów wojewódzkiego rynku pracy. Przedstawione zostały także usługi rynku pracy świadczone na rzecz osób bezrobotnych oraz poszukujących pracy: pośrednictwo pracy, poradnictwo i informacja zawodowa, koordynacja systemów zabezpieczenia społecznego oraz działania Europejskich Służb Zatrudnienia.

Mam nadzieję, że publikacja ta pozwoli wszystkim osobom zainteresowanym regionalnym rynkiem pracy na ocenę zmian, które zaszły na rynku pracy naszego województwa oraz ocenę realizowanych na nim działań. Niniejsza publikacja wydaje się też dobrym punktem wyjścia dla podjęcia próby określenia wyzwań, które stoją przed wszystkimi uczestnikami regionalnego rynku pracy.

*Adam Horbulewicz
Dyrektor Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Toruniu*

I. EWOLUCJA PRZEPISÓW PRAWNYCH I INSTYTUCJONALNEJ OBSŁUGI RYNKU PRACY W ASPEKCIE FUNKCJONOWANIA WUP

Przed reformą administracyjną kraju, czyli przed 1 stycznia 1999 r. podstawą działania urzędów pracy były:

- ustawa z dnia 29 grudnia 1989 r. o zatrudnieniu (Dz. U. Nr 75, poz. 446 z późn. zm.)
- ustawa z dnia 16 października 1991 roku o zatrudnieniu i bezrobociu (Dz. U. Nr 106, poz. 457 z późn. zm.)
- ustawa z dnia 14 grudnia 1994 r. o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu (Dz. U. z 1995 r. Nr 1, poz. 1 z późn. zm.).

Przepis art. 3 ustawy o zatrudnieniu stanowił, iż zadania w niej określone realizuje Minister Pracy i Polityki Socjalnej oraz terenowe organy administracji państwowej o właściwości szczególnej w sprawach zatrudnienia. Terenowym organem administracji państwowej o właściwości szczególnej w sprawach zatrudnienia stopnia wojewódzkiego był dyrektor wojewódzkiego biura pracy. Wojewoda po zasięgnięciu opinii terenowych organów administracji państwowej o właściwości ogólnej stopnia podstawowego tworzył rejonowe biura pracy, których kierownicy wykonywali zadania terenowego organu administracji państwowej o właściwości szczególnej w sprawach zatrudnienia stopnia podstawowego dla kilku jednostek podziału terytorialnego stopnia podstawowego.

Zadania określone w ustawie o zatrudnieniu i bezrobociu realizowane były przez Ministra Pracy i Polityki Socjalnej przy pomocy Urzędu Pracy oraz wojewódzkich i rejonowych urzędów pracy, które współdziałały z organami samorządu terytorialnego

Urząd Pracy został utworzony na podstawie art. 3 ust. 1 ustawy jako centralny urząd administracji państwowej podlegający Ministrowi Pracy i Polityki Socjalnej. Kierownik Urzędu był powoływany i odwoływany przez Prezesa Rady Ministrów na wniosek Ministra Pracy i Polityki Socjalnej, zaopiniowany przez Naczelną Radę Zatrudnienia. Organizację oraz szczegółowe zasady i zakres działania Urzędu Pracy oraz wojewódzkich i rejonowych urzędów pracy w drodze rozporządzenia określał Minister Pracy i Polityki Socjalnej. Zgodnie z art. 5 ustawy do zadań kierownika wojewódzkiego urzędu pracy należało w szczególności:

- 1) opracowywanie analiz i ocen dotyczących problematyki zatrudnienia w województwie na potrzeby Ministra Pracy i Polityki Socjalnej oraz rad zatrudnienia,
- 2) współdziałanie z wojewódzką radą zatrudnienia w podejmowaniu przedsięwzięć zmierzających do zapobiegania negatywnym dla pracowników skutkom zwolnień z pracy oraz łagodzenia tych skutków, a zwłaszcza pozyskiwania odpowiednich miejsc pracy, przyuczenia do zawodu lub przekwalifikowania bezrobotnych oraz tworzenia miejsc pracy dla inwalidów,
- 3) opracowywanie propozycji do planów Funduszu Pracy oraz sprawozdań z wykorzystania środków Funduszu,
- 4) rozdzielanie, w szczególności rejonowym urzędom pracy, środków Funduszu Pracy oraz kontrolowanie wykorzystania tych środków,
- 5) przyjmowanie zgłoszeń od osób podejmujących pracę za granicą na podstawie umów indywidualnych z pracodawcami zagranicznymi,
- 6) wydawanie zezwoleń na zatrudnianie cudzoziemców przez zakłady pracy i osób fizycznych, z uwzględnieniem sytuacji na rynku pracy,
- 7) organizowanie pośrednictwa pracy w skali międzywojewódzkiej,
- 8) wykonywanie zadań określonych w przepisach o zatrudnianiu i rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych,
- 9) współdziałanie z wojewódzkim organem rządowej administracji specjalnej do spraw oświaty w planowaniu i podejmowaniu przedsięwzięć w zakresie przyuczenia do

zawodu lub przekwalifikowania bezrobotnych oraz w organizowaniu kształcenia zawodowego.

Po wejściu w życie przepisów ustawy o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu (od 1 stycznia 1995 r.) zadania państwa w zakresie łagodzenia skutków bezrobocia, zatrudnienia oraz aktywizacji zawodowej bezrobotnych i innych osób poszukujących pracy realizowane były przez Ministra Pracy i Polityki Socjalnej przy pomocy Krajowego Urzędu Pracy oraz wojewódzkich i rejonowych urzędów pracy, które współdziałały z organizacjami, organami i instytucjami zajmującymi się problematyką zatrudnienia i przeciwdziałania bezrobociu, a w szczególności z organami samorządu terytorialnego, organizacjami związków zawodowych, pracodawców i bezrobotnych. Status prawny urzędów pracy nie uległ zatem zmianie, nadal funkcjonowały jako organy administracji rządowej specjalnej, podlegały one Krajowemu Urzędowi Pracy i Ministrowi Pracy i Polityki Socjalnej.

Art. 5 ustawy określał zadania, do których realizacji na podstawie przepisów ustawy zobowiązany był dyrektor wojewódzkiego urzędu pracy, i tak m.in. na podstawie art. 5 ust. 2 Dyrektor WUP wydawał decyzje o:

- 1) odstąpieniu od żądania zwrotu części lub całości nienależnie pobranego świadczenia,
- 2) odroczeniu spłaty lub umorzeniu części lub całości pożyczki udzielonej bezrobotnemu z Funduszu Pracy.

Na podstawie ww. ustaw wojewódzkie urzędy pracy koordynowały działalność rejonowych urzędów pracy na terenie województwa, ustalały liczbę i zasięg właściwości terytorialnej rejonowych urzędów pracy, po zasięgnięciu opinii wojewody.

Do momentu reformy administracyjnej kraju urzędy pracy były państwowymi jednostkami administracyjnymi nie mającymi osobowości prawnej.

Ustawą z dnia 13 października 1998 r. – Przepisy wprowadzające ustawy reformujące administrację publiczną (Dz. U. Nr 133, poz. 872 z późn. zm.) zapoczątkowany został proces stopniowego przekazywania urzędów pracy jednostkom samorządu terytorialnego. Zgodnie z przepisami ustawy oraz rozporządzeniem Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 30 grudnia 1998 r. w sprawie dostosowania organizacji i obszaru działania wojewódzkich i rejonowych urzędów pracy do organizacji administracji publicznej (Dz. U. Nr 166, poz. 1247) z dniem 1 stycznia 1999 r. dotychczasowe wojewódzkie urzędy pracy, mające siedziby w miastach będących siedzibami zarządu województwa, przekształciły się w wojewódzkie urzędy pracy. Natomiast § 2 rozporządzenia stanowił, że dotychczasowe rejonowe urzędy pracy lub ich filie, mające w dniu 31 grudnia 1998 r. swą siedzibę w miastach będących siedzibą zarządu powiatu, przekształcą się w powiatowe urzędy pracy i obejmą zasięgiem swego działania obszar powiatu, z zastrzeżeniami określonymi w przepisach rozporządzenia. Organizację, zadania oraz obszar działania filii powiatowych urzędów pracy określał dyrektor wojewódzkiego urzędu pracy.

Z dniem 1 stycznia 2000 r. wojewódzkie urzędy pracy stały się wojewódzkimi urzędami pracy wchodzącymi w skład urzędu marszałkowskiego, natomiast powiatowe urzędy pracy stały się powiatowymi urzędami pracy wchodzącymi w skład powiatowej administracji zespolonej.

Po wejściu w życie ustawy z dnia 31 marca 2000 r. o zmianie ustawy o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu (Dz. U. Nr 31, poz. 384) wojewódzkie urzędy pracy stały się wojewódzkimi samorządowymi jednostkami organizacyjnymi samorządu województwa (art. 1 pkt 3 lit. b).

Obecny Wojewódzki Urząd Pracy w Toruniu został utworzony na mocy uchwały Nr 435/2000 Sejmiku Województwa Kujawsko-Pomorskiego z dnia 12 czerwca 2000 r. w sprawie utworzenia Wojewódzkiego Urzędu Pracy w Toruniu i nadania mu statutu.

Ustawa z dnia 14 grudnia 1994 r. o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu określająca zadania wojewódzkich i powiatowych urzędów pracy obowiązywała do dnia 31 maja 2004 r. Z dniem 1 czerwca 2004 r. weszła w życie ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. Nr 99, poz. 1001 z późn. zm.). Ustawa ta określa zadania państwa w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej realizowane przez instytucje rynku pracy działające w celu:

- 1) pełnego i produktywnego zatrudnienia;
- 2) rozwoju zasobów ludzkich;
- 3) osiągnięcia wysokiej jakości pracy;
- 4) wzmacniania integracji oraz solidarności społecznej.

Ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2008 r. Nr 69, poz. 415 z późn. zm.) była wielokrotnie nowelizowana. Obecnie, zgodnie z art. 8 ustawy do zadań samorządu województwa w zakresie polityki rynku pracy realizowanych przez wojewódzki urząd pracy będący jednostką organizacyjną samorządu województwa należy:

- 1) określanie i koordynowanie regionalnej polityki rynku pracy i rozwoju zasobów ludzkich w odniesieniu do krajowej polityki rynku pracy przez przygotowanie i realizację regionalnego planu działań na rzecz zatrudnienia;
- 2) podział posiadanych środków Funduszu Pracy, z uwzględnieniem kierunków i priorytetów określonych w regionalnym planie działań na rzecz zatrudnienia, na działania na rzecz promocji zatrudnienia, rozwoju zasobów ludzkich i aktywizacji bezrobotnych;
- 3) opracowywanie analiz rynku pracy i badanie popytu na pracę, w tym prowadzenie monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych;
- 4) współdziałanie z wojewódzką radą zatrudnienia w określaniu i realizacji regionalnej polityki rynku pracy i rozwoju zasobów ludzkich;
- 5) programowanie i wykonywanie zadań realizowanych przy współfinansowaniu Europejskiego Funduszu Społecznego;
- 6) koordynowanie na terenie województwa realizacji programów aktywizacji zawodowej finansowanych z rezerwy Funduszu Pracy pozostającej w dyspozycji ministra właściwego do spraw pracy;
- 7) inicjowanie i realizowanie projektów pilotażowych;
- 8) inicjowanie i realizowanie przedsięwzięć mających na celu rozwiązanie lub złagodzenie problemów związanych z planowanymi zwolnieniami grup pracowników z przyczyn dotyczących zakładu pracy;
- 9) realizowanie zadań wynikających z koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego,
- 10) realizowanie zadań wynikających z prawa swobodnego przepływu pracowników;
- 11) realizowanie zadań związanych z międzynarodowym przepływem pracowników, wynikających z odrębnych przepisów, umów międzynarodowych i innych porozumień zawartych z partnerami zagranicznymi;
- 12) organizowanie i koordynowanie oraz świadczenie usług poradnictwa zawodowego i informacji zawodowej, a także ich rozwijanie na terenie województwa;
- 13) opracowywanie, gromadzenie, aktualizowanie i upowszechnianie informacji zawodowych na terenie województwa;

- 14) współpraca z ministrem właściwym do spraw pracy w zakresie opracowywania, gromadzenia i aktualizowania informacji zawodowych o charakterze ogólnokrajowym;
- 15) współpraca na terenie województwa z powiatowymi urzędami pracy w zakresie organizacji szkoleń, przygotowania zawodowego dorosłych i staży;
- 16) organizowanie, prowadzenie i finansowanie szkoleń pracowników wojewódzkich i powiatowych urzędów pracy;
- 17) określanie, po zasięgnięciu opinii wojewódzkiej rady zatrudnienia, na podstawie klasyfikacji zawodów i specjalności, wykazu zawodów, w których za przygotowanie zawodowe młodocianych pracowników może być dokonywana refundacja;
- 18) współdziałanie z właściwymi organami oświatowymi, szkołami i szkołami wyższymi w harmonizowaniu kształcenia i szkolenia zawodowego z potrzebami rynku pracy;
- 19) prowadzenie rejestru agencji zatrudnienia oraz wydawanie certyfikatów o dokonaniu wpisu do rejestru agencji zatrudnienia;
- 20) współpraca z ministrem właściwym do spraw pracy w zakresie tworzenia rejestrów centralnych;
- 21) udzielanie informacji o możliwościach i zakresie pomocy określonej w ustawie i świadczonej przez publiczne służby zatrudnienia.

W 2009 roku zakres obowiązków WUP został zwiększony o wykonywanie zadań przewidzianych w ustawie z dnia 1 lipca 2009 r. o łagodzeniu skutków kryzysu ekonomicznego dla pracowników i przedsiębiorców.

Zadania samorządu powiatu w zakresie polityki rynku pracy są wykonywane przez powiatowe urzędy pracy wchodzące w skład powiatowej administracji zespolonej (art. 9 Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy).

Obecnie w województwie kujawsko-pomorskim funkcjonuje 20 Powiatowych Urzędów Pracy. Trzy z nich: w Bydgoszczy, Grudziądzu i Włocławku obejmują swym zasięgiem odpowiednie powiaty grodzkie i ziemskie, natomiast w Toruniu funkcjonują osobno: Powiatowy Urząd Pracy dla Miasta Torunia i Powiatowy Urząd Pracy dla Powiatu Toruńskiego. Według stanu w dniu 31 grudnia 2008 r. w powiatowych urzędach pracy w województwie kujawsko-pomorskim zatrudnionych było 1.242 pracowników, w tym 977 kobiet, natomiast w Wojewódzkim Urzędzie Pracy w Toruniu (łącznie z oddziałami w Bydgoszczy i Włocławku) pracowało 166 osób, w tym 124 kobiety. Warto przy tym zaznaczyć, że po wejściu w życie reformy administracyjnej – na początku 1999 roku – WUP w Toruniu, w skład którego weszły Wojewódzkie Urzędy Pracy z Bydgoszczy i Włocławka, zatrudniał łącznie 185 osób. W dniu 1 lipca 2000 roku, kiedy WUP rozpoczął swoją działalność jako wojewódzka samorządowa jednostka organizacyjna pracowało w nim 86 osób. Wzrost zatrudnienia w kolejnych latach wynikał z systematycznego zwiększania zakresu obowiązków, jakie podejmował WUP m. in. w związku z przystąpieniem do realizacji programów finansowanych z Europejskiego Funduszu Społecznego oraz zadań związanych z rozwojem systemu zabezpieczeń społecznych i usług pośrednictwa pracy, w tym EURES.

II. CHARAKTERYSTYKA GOSPODARKI REGIONU

W początku roku 1999 w województwie kujawsko-pomorskim działało 146.130 podmiotów gospodarki narodowej. Były to przede wszystkim firmy zajmujące się handlem i naprawami (38,5% wszystkich podmiotów), prowadzące działalność produkcyjną (11,8%), zajmujące się obsługą nieruchomości i firm (10,9%) oraz budownictwem (10,3%).

W ciągu 10 lat liczba podmiotów gospodarki narodowej wzrosła w regionie o 31,5%. W końcu 2008 roku zarejestrowane w rejestrze REGON pozostawały 192.182 podmioty. Ich struktura pod względem rodzaju działalności uległa niewielkim zmianom: w dalszym ciągu były to przedsiębiorstwa handlowe i usługowe (32,1%), zajmujące się obsługą nieruchomości i firm (14,2%), budownictwem (11,1%) oraz przetwórstwem przemysłowym (9,7%). W odniesieniu do stanu sprzed 10 lat zmniejszyła się jedynie liczba firm z sekcji obejmujących rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo oraz rybołówstwo i rybactwo (o 5,8%). W pozostałych sekcjach odnotowano wzrost zarejestrowanych podmiotów – największy (o 137,3%) w pośrednictwie finansowym.

PODMIOTY GOSPODARKI NARODOWEJ WEDŁUG SEKCJI PKD W WOJEWÓDZTWIE KUJAWSKO-POMORSKIM STAN W KOŃCU ROKU

Sekcje Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD)	1998 rok		2008 rok			
	liczba	udział	liczba	udział	zmiana	
					w liczbach	w udziale
Rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo i rybactwo	5 516	3,8	5 194	2,7	-322	-1,1
Działalność produkcyjna/Przetwórstwo przemysłowe	17 197	11,8	18 724	9,7	1 527	-2,0
Budownictwo	14 980	10,3	21 326	11,1	6 346	0,8
Handel i naprawy	56 314	38,5	61 776	32,1	5 462	-6,4
Hotele i restauracje	3 468	2,4	4 772	2,5	1 304	0,1
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	12 358	8,5	14 254	7,4	1 896	-1,0
Pośrednictwo finansowe	3 188	2,2	7 565	3,9	4 377	1,8
Obsługa nieruchomości i firm	15 934	10,9	27 374	14,2	11 440	3,3
Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i zdrowotne	678	0,5	1 438	0,7	760	0,3
Edukacja	2 495	1,7	4 580	2,4	2 085	0,7
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	5 857	4,0	10 918	5,7	5 061	1,7
Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna pozostała	7 914	5,4	13 842	7,2	5 928	1,8
Pozostałe sekcje PKD*	231	0,2	419	0,2	188	0,1
Podmioty ogółem	146 130	100,0	192 182	100,0	46 052	0,0

* tzn.: Górnictwo, Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę; Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; Organizacje i zespoły eksterytorialne;

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych US w Bydgoszczy

Wzrost liczby podmiotów gospodarki nie przełożył się niestety w sposób prosty na wzrost liczby osób pracujących w województwie kujawsko-pomorskim. Urząd Statystyczny w Bydgoszczy nie opublikował jeszcze szczegółowych danych dotyczących pracujących

w 2008 roku, więc w dalsza część odnosić się będzie do danych za lata 1998 i 2007. Z danych tych wynika, że w okresie między grudniem 1998 r. a grudniem 2007 roku liczba pracujących w naszym województwie zmniejszyła się o 13,7%. Spadek dotyczył głównie osób pracujących w rolnictwie i leśnictwie (o 42,2%), ochronie zdrowia i opiece społecznej (o 27,1%), transporcie (o 16,3%) oraz przetwórstwie przemysłowym (o 13,1%). Wzrost pracujących odnotowano przede wszystkim w obsłudze nieruchomości i firm (o 39,1%) oraz w administracji publicznej i obronie narodowej, obowiązkowych ubezpieczeniach społecznych i zdrowotnych (o 22,6%). Zmiany te nie wpłynęły jednak istotnie na strukturę pracujących według sekcji Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD, wcześniej EKD). Znaczący spadek (o 8,4 pkt. proc.) odnotowano jedynie w sekcjach związanych z rolnictwem, łowiectwem, leśnictwem i rybactwem, natomiast największy wzrost udziału wystąpił w sekcjach: obsługa nieruchomości i firm (o 2,7 pkt. proc.) oraz handel i naprawy (o 2,6 pkt. proc.). W dalszym ciągu najbardziej liczne pod względem liczby pracujących są sekcje: przetwórstwo przemysłowe (które skupia 23,3% ogółu pracujących), rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo i rybactwo (17,0%) oraz handel i naprawy (16,5%).

PRACUJĄCY WEDŁUG SEKCJI PKD W WOJEWÓDZTWIE KUJAWSKO-POMORSKIM

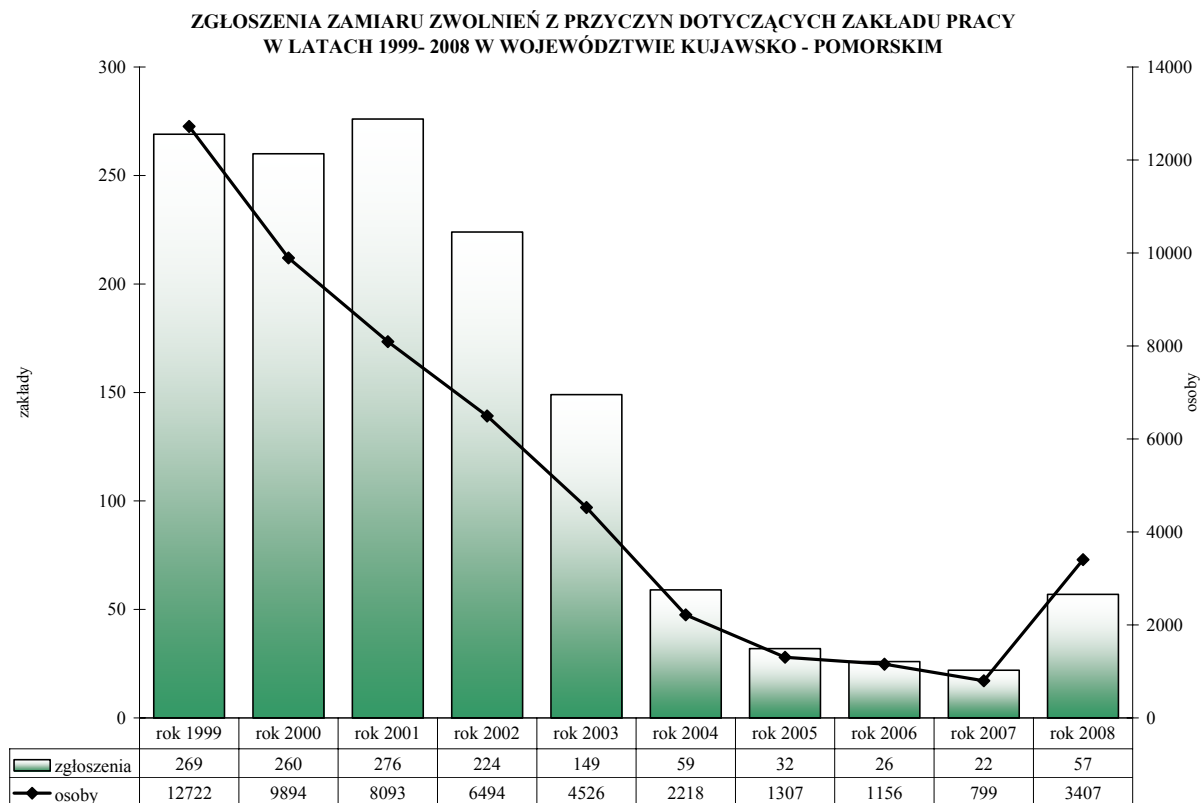
Sekcje Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD)	1998 rok		2007 rok			
	osoby	udział	osoby	udział	zmiana	
					w osobach	w udziale
Rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo i rybactwo	204 717	25,3	118 394	17,0	-86 323	-8,4
Przetwórstwo przemysłowe	186 735	23,1	162 348	23,3	-24 387	0,2
Budownictwo	43 481	5,4	38 970	5,6	-4 511	0,2
Handel i naprawy	112 615	13,9	115 046	16,5	2 431	2,6
Hotele i restauracje	9 657	1,2	9 203	1,3	-454	0,1
Transport, gospodarka magazynowa i łączność	42 332	5,2	35 449	5,1	-6 883	-0,2
Pośrednictwo finansowe	14 541	1,8	14 330	2,1	-211	0,3
Obsługa nieruchomości i firm	35 796	4,4	49 800	7,1	14 004	2,7
Administracja publiczna i obrona narodowa, obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i zdrowotne	24 772	3,1	30 375	4,4	5 603	1,3
Edukacja	48 981	6,1	54 796	7,9	5 815	1,8
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	53 288	6,6	38 835	5,6	-14 453	-1,0
Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała	17 935	2,2	18 710	2,7	775	0,5
Pozostałe sekcje PKD*	13 259	1,6	11 249	1,6	-2 010	0,0
Pracujący ogółem	808 109	100,0	697 505	100,0	-110 604	0,0

* tzn.: Górnictwo, Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz i wodę; Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; Organizacje i zespoły eksterytorialne

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Roczniki statystyczne województwa kujawsko-pomorskiego 2000 i 2008

Wyrazem zmian, jakie dokonywały się (i wciąż trwają) w gospodarce regionu w minionym 10-leciu może być informacja, że w latach 1999 – 2008 w województwie

kujawsko-pomorskim zakłady pracy 1.374 razy zgłaszały do urzędów pracy zamiary zwolnienia łącznie aż 50.616 pracowników. Szczególnie trudne pod tym względem były pierwsze lata istnienia województwa, zwłaszcza rok 1999, kiedy to do zwolnienia przewidziano 12.722 osoby. Tendencję wzrostową (ale już w znacznie mniejszej skali) obserwuje się w tym zakresie od początku roku 2008.

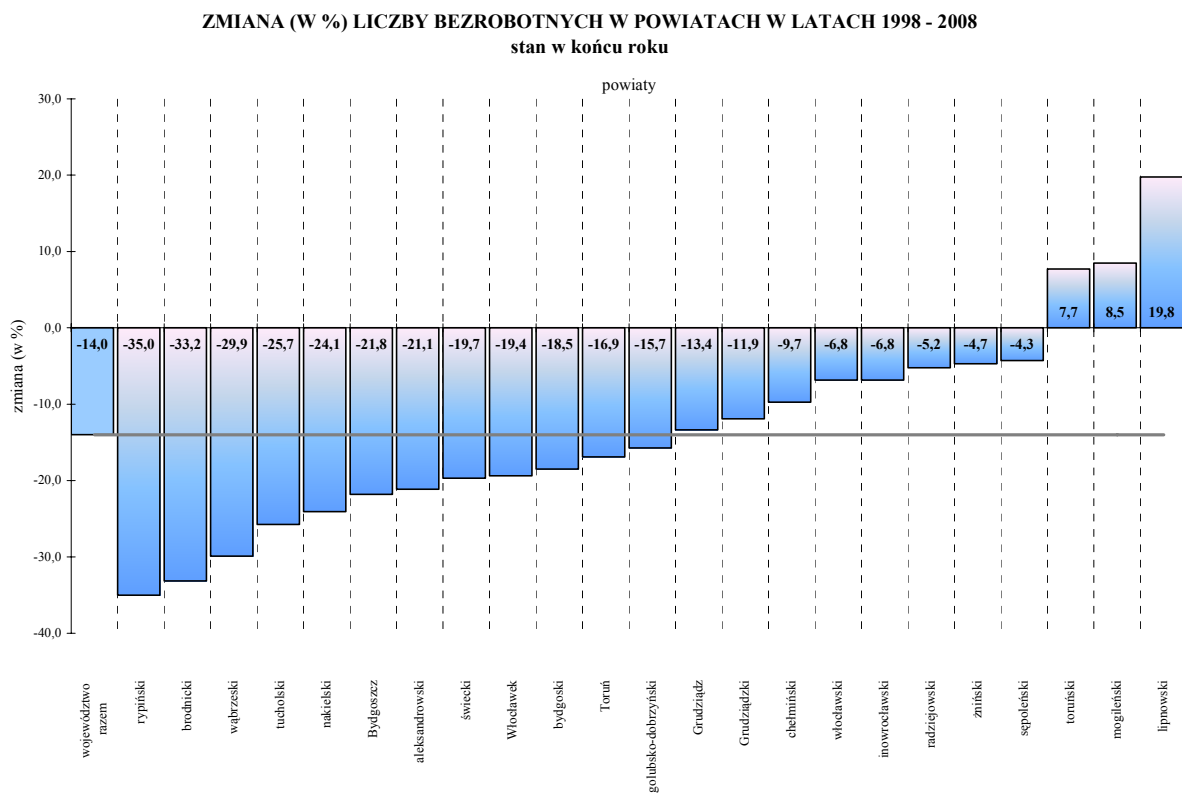
Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań MPiPS-01 o rynku pracy

III. RYNEK PRACY

Od początku istnienia województwa sytuacja na regionalnym rynku pracy była bardzo trudna. W końcu 1998 roku województwo kujawsko-pomorskie z liczbą 128.192 bezrobotnych znajdowało się pod względem wysokości stopy bezrobocia (14,1%), wspólnie z województwem zachodniopomorskim, na drugim miejscu w kraju. Gorzej było jedynie w województwie warmińsko-mazurskim, gdzie wskaźnik ten wynosił 19,8% (przy średniej krajowej 10,4%). W 1999 roku aż 25 gmin i 4 miasta w województwie zaliczane były do obszarów szczególnie zagrożonych wysokim bezrobociem strukturalnym.

Liczba bezrobotnych wzrastała w naszym województwie aż do lutego 2004 roku, kiedy osiągnęła poziom 220.879 osób. W kolejnych latach (przy uwzględnieniu sezonowych zmian) liczba ta systematycznie spadała.

W końcu 2008 roku w województwie kujawsko-pomorskim zarejestrowanych pozostawało 110.256 bezrobotnych. Stopa bezrobocia wyniosła w tym czasie 13,4%, co spowodowało, że wspólnie z województwem zachodniopomorskim zajmowaliśmy trzecie miejsce w kraju, po województwach: warmińsko-mazurskim (16,8%), i świętokrzyskim (13,9%). W końcu 2008 roku stopa bezrobocia dla całej Polski wyniosła 9,5%. Sytuacja na rynku pracy w regionie uległa więc pewnej poprawie, chociaż w dalszym ciągu jest bardzo trudna i skomplikowana. Region charakteryzuje się dużym zróżnicowaniem przestrzennym bezrobocia: w dwóch największych miastach – Bydgoszczy (4,9%) i Toruniu (6,0%) oraz (nieznacznie) w powiecie bydgoskim (9,1%), stopa bezrobocia w końcu 2008 roku była niższa niż średnia krajowa, ale w pozostałych powiatach przekraczała ją znacznie, najwyższą wartość osiągając w powiecie grudziądzkim (22,8%).

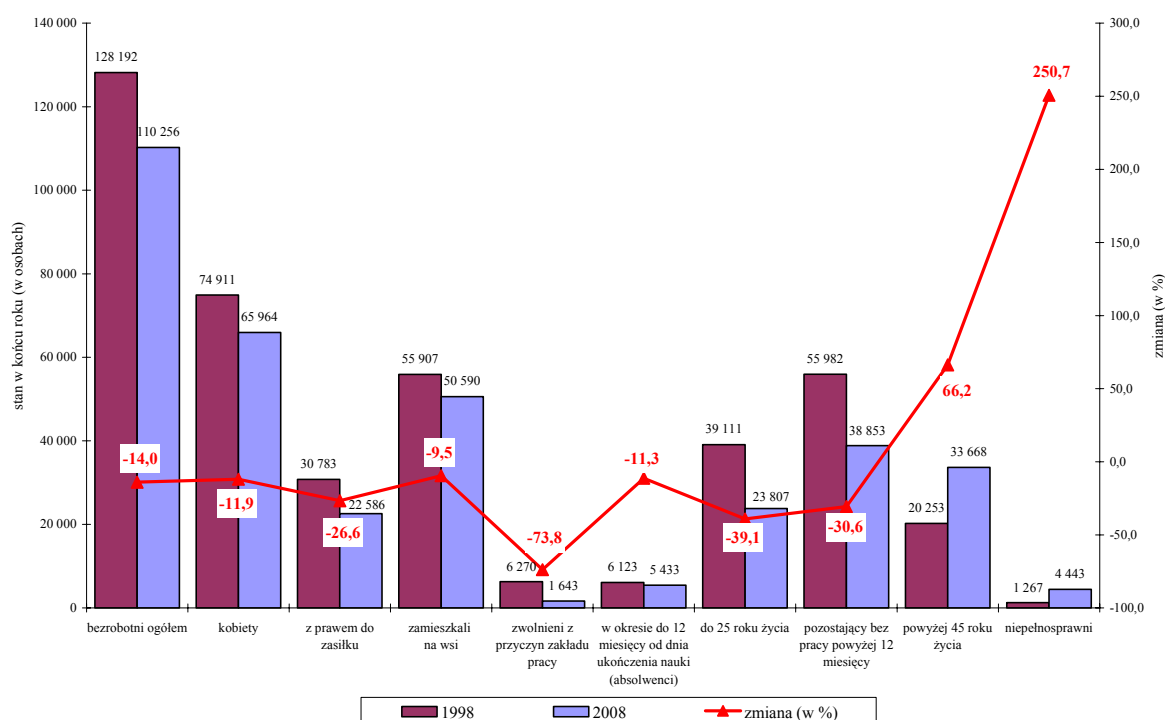

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań MPiPS-01 o rynku pracy

W okresie omawianego 10-lecia liczba bezrobotnych w województwie kujawsko-pomorskim zmniejszyła się o 14,0%, chociaż w poszczególnych powiatach sytuacja w tym zakresie była bardziej skomplikowana: spadek odnotowano w 20 powiatach (największy – o 35,0% w powiecie rypińskim, najmniejszy – o 4,3% w powiecie sępoleńskim), natomiast w trzech powiatach wystąpiły w tym zakresie wzrosty: w powiecie toruńskim o 7,7%, mogileńskim o 8,5% i lipnowskim o 19,8%.

W minionym 10-leciu spadek liczby bezrobotnych odnotowano w większości kategorii bezrobotnych według cech społeczno – demograficznych. Dotyczyło to zwłaszcza osób zwolnionych z przyczyn zakładu pracy (spadek o 73,8%) oraz osób do 25 roku życia (39,1%), a także pozostających bez pracy dłużej niż 12 miesięcy (30,6%). Wzrost wystąpił zwłaszcza wśród bezrobotnych niepełnosprawnych (o 250,7%*) oraz wśród osób powyżej 50 roku życia (o 66,2%).

ZMIANY W LICZEBNOŚCI WYBRANYCH KATEGORII BEZROBOTNYCH
W LATACH 1998 - 2008

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań MPIPS-01 o rynku pracy

Analiza struktury społeczno – demograficznej bezrobotnych w województwie kujawsko-pomorskim w okresie omawianych 10 lat wykazuje, że:

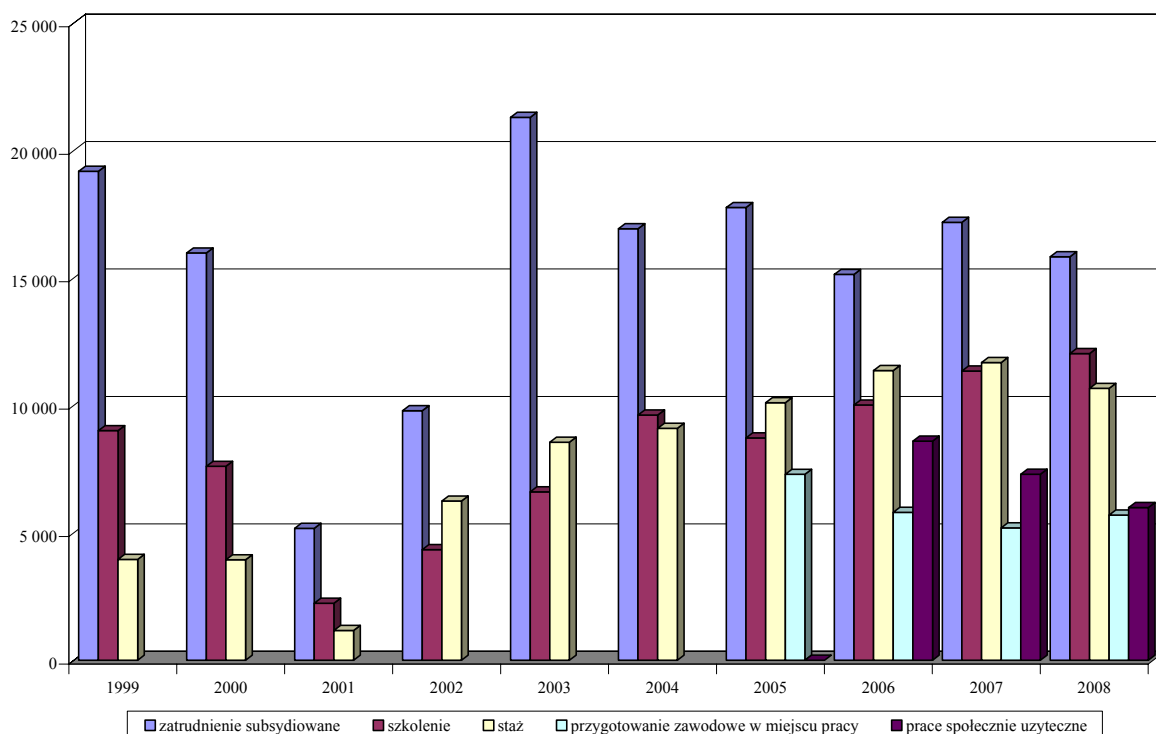
- wzrasta udział osób starszych: w grudniu 1998 roku osoby powyżej 45 roku życia stanowiły 15,8% ogółu bezrobotnych, w grudniu 2008 roku – 30,5%;
- spada udział osób z niższym poziomem wykształcenia: w końcu 1998 roku osoby z wykształceniem nie wyższym niż zasadnicze zawodowe stanowiły 77,9% ogółu bezrobotnych w województwie, w grudniu 2008 roku udział ten spadł do 65,9%;
- bezrobotni w województwie kujawsko-pomorskim legitymują się coraz krótszym stażem pracy: obecnie 52,3% bezrobotnych pracowało przed rejestracją w pup nie dłużej niż 10 lat (w końcu 1998 roku było to 46,0%),

* warto jednakże pamiętać, że wzrost udziału osób niepełnosprawnych w liczbie bezrobotnych ogółem wyniósł 3,0 pkt. proc.

- skraca się również czas pozostawania bez pracy: w końcu 1998 roku dłużej niż 12 miesięcy bez pracy pozostawało 43,7% ogółu bezrobotnych w województwie, w końcu 2008 roku było to 35,2%.

Na zmiany w poziomie bezrobocia w regionie – obok sytuacji gospodarczej i demograficznej – wpływ mają również działania podejmowane przez instytucje rynku pracy, zwłaszcza urzędy pracy. W dalszej części opracowania przedstawione zostaną różnorodne programy realizowane w okresie ostatnich dziesięciu lat, więc teraz tylko kilka danych ogólnych. W latach 1999 – 2008 pracę podjęło 828.874 bezrobotnych, z tego 18,6% (154.251 osób) podjęło zatrudnienie subsydiowane. W tym samym czasie pracodawcy zgłosili do powiatowych urzędów pracy 512.728 ofert pracy (w tym 52,5% dotyczyło zatrudnienia subsydiowanego). Oczywiście sytuacja w tym zakresie w poszczególnych latach i regionach województwa była i jest bardzo zróżnicowana: najwięcej ofert pracy zgłoszono w 2007 roku – było ich blisko 80 tys., najmniej ofert wpłynęło w 2001 roku – zaledwie 25,5 tys. Również 2001 rok charakteryzował się najniższą liczbą podjęć pracy – zatrudnienie znalazło niecałe 65 tys. bezrobotnych. Najlepiej pod tym względem wyglądał rok 2006, kiedy pracę znalazło ponad 98 tys. bezrobotnych. W największych miastach regionu oferty na zatrudnienie subsydiowane wynoszą ok. 30% wszystkich zgłoszonych ofert, ale w powiatach mniejszych, gdzie sytuacja gospodarcza jest znacznie trudniejsza, udział ten wzrasta nawet do 90% (powiat grudziądzki). Również udział zatrudnienia subsydiowanego w podjęciach pracy ogółem jest bardzo zróżnicowany: od ok. 10% w Toruniu i Bydgoszczy, do ponad 37% w powiecie grudziądzkim.

AKTYWIZACJA BEZROBOTNYCH W WOJEWÓDZTWIE KUJAWSKO-POMORSKIM
W LATACH 1999 - 2008

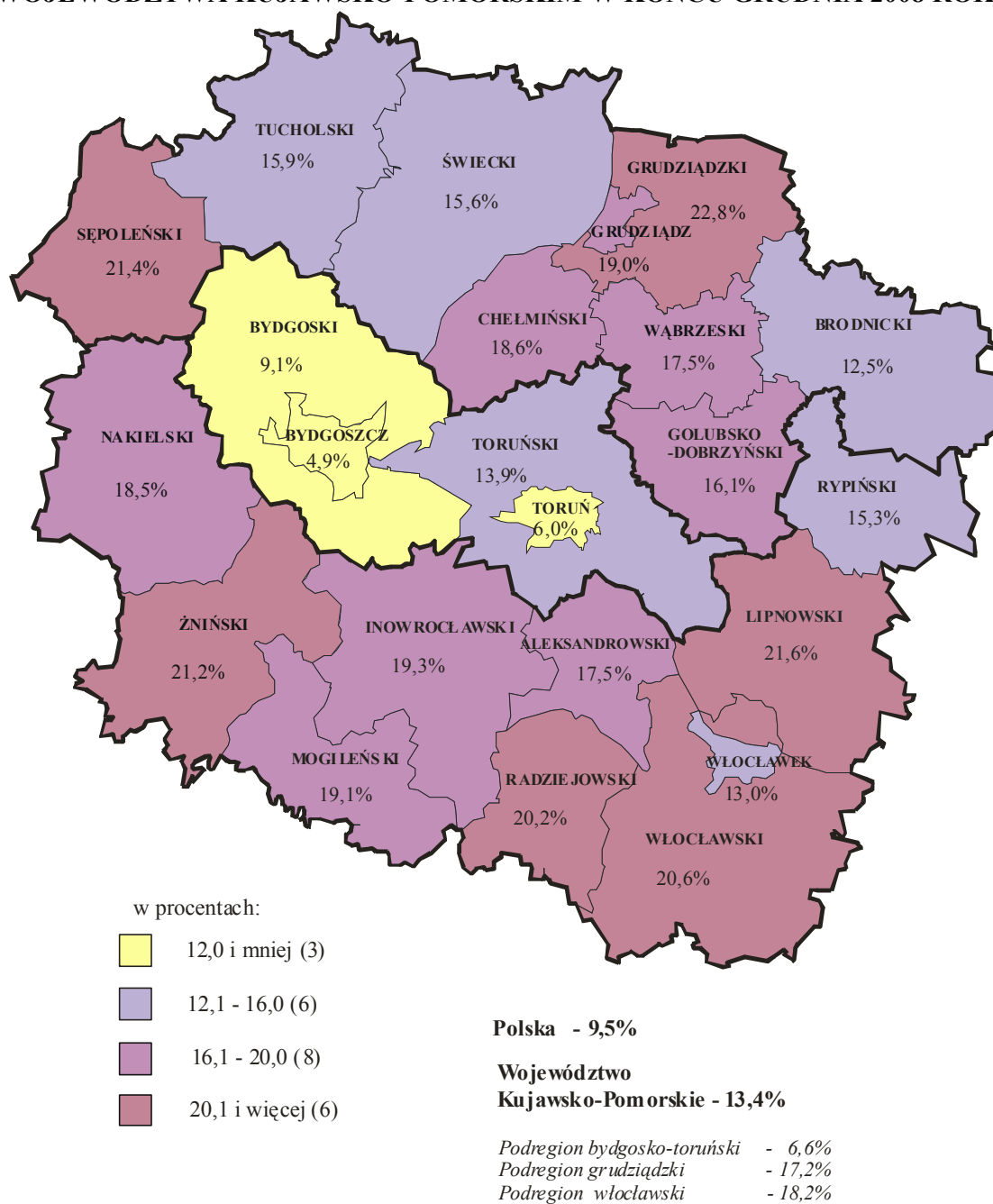
Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań MPiPS-01 o rynku pracy

Z obserwacji danych statystycznych gromadzonych przez lata w powiatowych urzędach pracy wynika, że w aktywizacji bezrobotnych coraz większą rolę spełniają inne – poza zatrudnieniem subsydiowanym – formy: szczególnie dotyczy to szkoleń i staży.

W latach 1999 – 2008 szkolenia podjęło łącznie 81.533 bezrobotnych, natomiast staże – 76.763 osoby. Warto przy tym zaznaczyć, że w 2008 roku liczba osób podejmujących szkolenia była o 33,6%, a staży o 169,7% większa niż w 1999 roku.

Zmiany w obowiązujących przepisach pozwoliły też na to, że w drugiej połowie omawianego okresu bezrobotni – zwłaszcza osoby znajdujące się w szczególnej sytuacji na rynku pracy – mieli możliwość korzystania z przygotowania zawodowego w miejscu pracy, które podjęło 23.894 osób oraz prac społecznie użytecznych (21.887 osób). Łącznie w latach 1999 – 2008 z różnych form aktywizacji (zatrudnienie subsydiowane, szkolenia, staże, przygotowanie zawodowe w miejscu pracy oraz prace społecznie użyteczne) skorzystało w województwie kujawsko-pomorskim 358.418 bezrobotnych.

STOPA BEZROBOCIA WEDŁUG POWIATÓW WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIM W KOŃCU GRUDNIA 2008 ROKU

Źródło: Opracowanie własne WUP w Toruniu na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego

RYNEK PRACY W WOJEWÓDZTWIE KUJAWSKO-POMORSKIM W LATACH 1998 – 2008 – WYBRANE CECHY

	Rok										
	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Wyszczególnienie											
liczba bezrobotnych	128 192	156 309	181 230	205 232	211 593	212 066	199 566	188 021	160 061	123 243	110 256
stopa bezrobocia (korekta na podstawie NSP od 2003 roku)	14,1	16,9	19,2	21,9	22,5	24,6	23,6	22,3	19,2	14,9	13,4
wybrane kategorie bezrobotnych											
kobiety	74 911	88 484	102 485	111 345	111 708	112 734	107 399	103 872	93 729	76 067	65 964
z prawem do zasiłku	30 783	40 087	39 934	45 434	38 889	35 509	32 831	30 215	25 728	20 962	22 586
zamieszkałi na wsi	55 907	68 679	77 958	87 570	90 926	91 348	88 471	83 759	72 672	56 585	50 590
zwolnieni z przyczyn zakładu pracy	6 270	9 038	10 684	11 142	8 779	8 590	5 421	3 970	2 959	1 943	1 643
w okresie do 12 miesięcy od dnia ukończenia nauki (absolwencji)*	6 123	8 174	9 757	11 730	10 680	10 416	8 267	8 267	6 345	4 590	5 433
pozostający bez pracy powyżej 12 miesięcy	55 982	65 572	82 759	103 226	109 706	111 576	105 501	95 524	78 618	55 711	38 853
stan w końcu okresu											
bezrobotni w szczególnej sytuacji na rynku pracy											
do 25 roku życia	39 111	48 248	55 194	61 498	61 242	58 204	51 571	44 270	34 783	24 340	23 807
do 27 roku życia, którzy ukończyli szkołę wyższą	x	x	x	x	x	x	x	1 427	1 121	934	1 214
powyżej 50 roku życia	x	x	x	x	x	x	x	26 611	27 196	24 738	22 065
długotrwale bezrobotni	x	x	x	x	x	x	x	128 285	109 457	80 955	60 594
niepełnosprawni	1 267	1 607	2 221	3 020	3 598	4 714	4 977	4 943	4 401	3 910	4 443
kobiety, które nie podjęły zatrudnienia po urodzeniu dziecka	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	13 351
bez kwalifikacji zawodowych	x	x	x	x	x	x	x	54 678	53 038	42 853	36 480
bez doświadczenia zawodowego	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	27 733
bez wykształcenia średniego	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	72 611
samotnie wychowujący co najmniej jedno dziecko do 18 roku życia	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	10 081
nie podjęły zatrudnienia po odbyciu kary pozbawienia wolności	x	x	x	x	x	x	x	x	x	x	1 430
oferty pracy											
ogółem	x	43 812	39 058	25 477	35 599	47 346	47 908	56 348	72 270	79 928	64 982
subsydiowane	x	19 415	18 689	6 570	16 582	28 980	26 349	32 698	40 930	41 337	37 693
podjęcia pracy											
ogółem	x	71 217	71 443	64 994	79 339	88 562	90 410	93 949	98 182	93 604	77 174
subsydiowane	x	19 183	15 978	5 174	9 789	21 299	16 927	17 760	15 134	17 180	15 827
podjęcie szkolenia	x	9 009	7 606	2 235	4 341	6 604	9 621	8 722	10 012	11 349	12 034
podjęcie stażu	x	3 954	3 939	1 165	6 245	8 549	9 097	10 103	11 365	11 681	10 665
podjęcie przygotowania zawodowego w miejscu pracy	x	x	x	x	x	x	x	7 293	5 803	5 192	5 696
podjęcie prac społecznie użytecznych	x	x	x	x	x	x	x	x	8 598	7 299	5 990

* uwaga: dla absolwentów za rok 2004 wpisano dane ze stycznia 2005 r.

x - dane nie były gromadzone

Źródło: opracowanie własne na podstawie sprawozdań MPiPS-01 o rynku pracy oraz dodatkowych informacji przekazywanych przez Powiatowe Urzędy Pracy

IV. FUNDUSZ PRACY I PROGRAMY FINANSOWANE Z FUNDUSZU PRACY

1. STRUKTURA – ZMIANY

W analizowanym okresie tj. od 1998 do 2008 roku struktura wydatków Funduszu Pracy, jakim dysponowały urzędy pracy w województwie kujawsko-pomorskim, ulegała zmianom dyktowanym przez rynek pracy.

W 1999 roku urzędy pracy naszego województwa dysponowały łącznie środkami Funduszu Pracy w wysokości 389.459,0 tys. zł. Prawie 70% (270.798,6 tys. zł), tej kwoty wydatkowano na zasiłki dla bezrobotnych oraz zasiłki i świadczenia przedemerytalne natomiast 23% (89.868,7 tys. zł) środków Funduszu Pracy przeznaczono na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu

W 2000 roku struktura wydatków Funduszu Pracy uległa znacznej zmianie. W łącznej kwocie tych środków (473.979,5 tys. zł) udział wydatków przeznaczonych na zasiłki wzrósł do 81,6% (386.593,4 tys. zł) przy równoczesnym znacznie zmniejszonym udziałem środków na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu tj. do 13,1% (61.931,0 tys. zł). Tendencja wzrostu wydatków Funduszu Pracy na zasiłki utrzymywała się i odpowiednio w latach 2001 – 2002 wyniosła 85,4% (488.788,1 tys. zł) i 89,0% (590.118,3 tys. zł). Natomiast wydatki na „aktywne formy” wyniosły: w 2001 r. 7,8% (44.391,0 tys. zł), w 2002 r. – 6,2% (41.020,9 tys. zł).

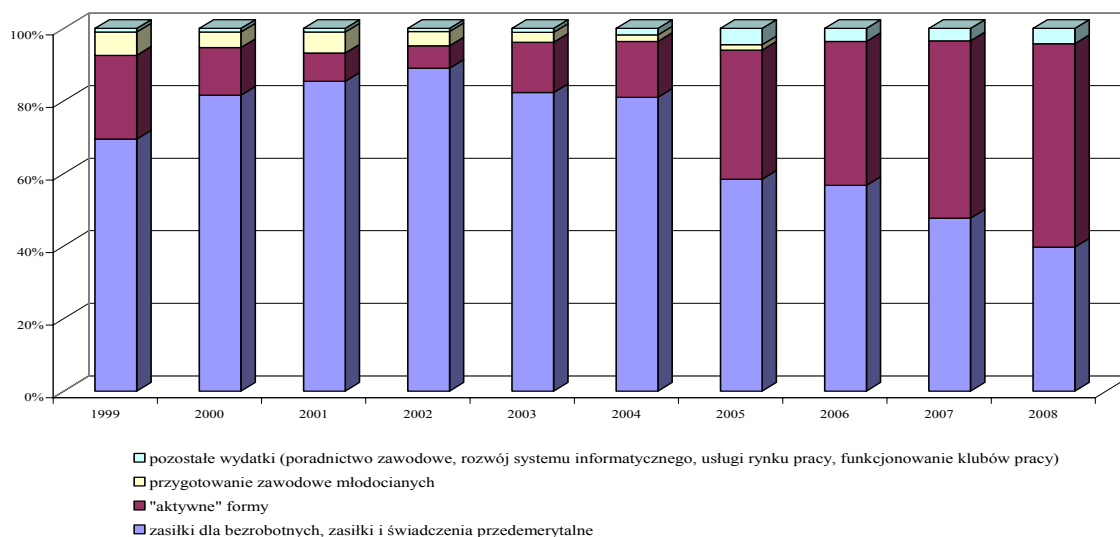
Wraz z wprowadzoną w grudniu 2002 roku nowelizacją *ustawy o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu* (Dz. U. z 2003 r. Nr 6, poz. 65) zmieniła się struktura wydatkowania Funduszu Pracy. Znowelizowana ustawa nałożyła na samorząd województwa nowe zadania w zakresie polityki rynku pracy, między innymi ustalanie dla samorządów powiatów województwa - kwot środków Funduszu Pracy na finansowanie programów na rzecz aktywnego przeciwdziałania bezrobociu oraz finansowanie innych fakultatywnych zadań. Zgodnie z nowymi zasadami podziału - środki Funduszu Pracy na „aktywne formy” są dzielone na województwa według *algorytmu ustalania kwot środków Funduszu Pracy na finansowanie zadań w województwie*. Natomiast kwoty środków Funduszu Pracy dla samorządów powiatów są ustalane co roku przez samorząd województwa według *kryteriów* określonych przez Sejmik Województwa, który bierze pod uwagę między innymi stopę bezrobocia, skalę napływów do bezrobocia i odpływów z bezrobocia, udział osób długotrwale bezrobotnych, osób do 25 roku życia, bezrobotnych powyżej 50 roku życia w ogólnej liczbie bezrobotnych, zmniejszenie skali zjawiska bezrobocia na terenach wiejskich a także w oparciu o inne własne kryteria. Decentralizacja rozdziału środków finansowych na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu na szczeblu województwa, umożliwiła realizację regionalnej polityki w tym zakresie i spowodowała racjonalne, uwzględniające lokalne uwarunkowania wydatkowanie środków Funduszu Pracy.

W latach 2003 – 2004, rozpoczął się wzrost wydatków Funduszu Pracy na „aktywne formy” 13,9% (97.142,4 tys. zł) i 15,4% (92.314,5 tys. zł), przy jednoczesnym spadku wydatków na zasiłki i świadczenia dla bezrobotnych odpowiednio: 82,3% (576.299,5 tys. zł) i 81,0% (486.477,2 tys. zł).

Przełomowym okazał się rok 2005, w którym nastąpił gwałtowny spadek udziału wydatków na zasiłki i świadczenia dla bezrobotnych do 58,4% (233.865,4 tys. zł), przy wzroście udziału wydatków na „aktywne formy” do 35,6% (142.685,5 tys. zł). Spadek wydatków na zasiłki i świadczenia spowodowany był zmianą przepisów, które przeniosły obowiązek wypłat zasiłków i świadczeń przedemerytalnych z powiatowych urzędów pracy na Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

W 2007 r. nastąpiło zrównanie udziału wydatków na zasiłki dla bezrobotnych i na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu, odpowiednio wynoszącym 47,7% (186.155,8 tys. zł) i 48,9% (190.502,9 tys. zł). Natomiast w 2008 roku wydatki Funduszu Pracy na programy przeciwdziałania bezrobociu wyniosły 56,1% (226.869,8 tys. zł), i były wyższe od wydatków na zasiłki dla bezrobotnych 39,7% (160.640,0 tys. zł).

Struktura Funduszu Pracy wg % udziału wydatków ogółem w latach 1999-2008

PODZIAŁ ŚRODKÓW FUNDUSZU PRACY NA „AKTYWNE FORMY” NA POZIOMIE WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO

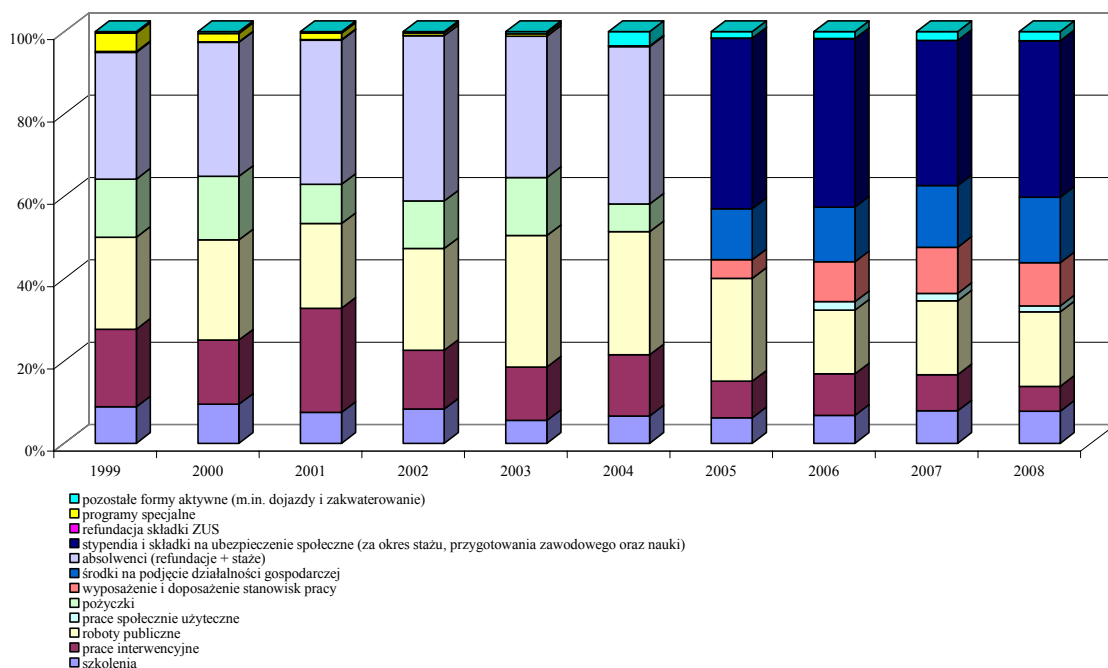
W wydatkach Funduszu Pracy na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu wyróżnić można dwa okresy.

Pierwszy to lata 1999-2004, kiedy podstawą wydatków była *Ustawa o zatrudnieniu i przeciwdziałaniu bezrobociu*. W tym czasie największe koszty ponoszono na refundację wynagrodzeń dla absolwentów w ramach ich przygotowania zawodowego oraz na staże zawodowe dla absolwentów. Ponadto dominowały wydatki na cztery podstawowe „aktywne formy” tj. roboty publiczne, pożyczki, prace interwencyjne oraz szkolenia.

W drugim okresie, przypadającym na lata 2005-2008, wydatki na aktywne formy przeciwdziałania bezrobociu oparte zostały na przepisach *Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy*. Corocznie ponad 40% wydatków ogółem przeznaczonych na przeciwdziałanie bezrobociu przypadało na stypendia za okres stażu oraz przygotowanie zawodowe w miejscu pracy. Nadal na drugiej pozycji plasowały się wydatki na roboty publiczne, które wahały się w przedziale od 25,5% w 2005 r. do 18,1% w 2008 r. Kolejno środki Funduszu Pracy przyznawane były na podjęcie działalności gospodarczej, prace interwencyjne, wyposażenie i doposażenie stanowisk pracy, szkolenia oraz prace społecznie użyteczne.

Struktura wydatków z Funduszu Pracy na przestrzeni ostatniego 10-lecia została przedstawiona na poniższym wykresie.

Struktura wydatków na "aktywne" formy w latach 1999-2008

Na przestrzeni lat 1999-2008 w województwie kujawsko-pomorskim dominowały wydatki z Funduszu Pracy na pięć najważniejszych aktywnych form przeciwdziałania bezrobociu, które zostały zaprezentowane poniżej.

➤ REFUNDACJA WYNAGRODZEŃ ABSOLWENTÓW/ STYPENDIA

Wydatki Funduszu Pracy [w tys. zł] na refundację wynagrodzeń absolwentów/ stypendia (od 2005 r.) w latach 1999-2008

